

FUBs Hørings svar: Endringer i barnehageloven – barn med særlige behov.

1. Forslag om overføring av bestemmelser knyttet til barn yngre enn opplæringspliktig alder fra opplæringsloven til barnehageloven med enkelte endringer og tilpasninger.

- *Rett til spesialpedagogisk hjelp:*
Rettighetsbestemmelsen foreslås overført til barnehageloven med tilnærmet samme ordlyd. Vilkåret for å ha rett til hjelp er at barnet har særlige behov for slik hjelp. Dette er en videreføring av gjeldende vilkår i opplæringsloven.
FUB støtter forslaget om at rettighetsbestemmelsen om at barn under opplæringspliktig alder som har særlig behov for spesialpedagogisk hjelp, flyttes fra opplæringsloven til barnehageloven. FUB syntes det er fornuftig å samle barnehagebarns rettigheter i en og samme lov.
- *Rett til tegnspråkopplæring:*
Rettighetsbestemmelsen foreslås overført til barnehageloven med tilnærmet samme ordlyd. Vilkåret for å ha rett til hjelp er at barnet har særlige behov for slik hjelp.
FUB støtter forslaget om at rettighetsbestemmelsen om rett til tegnspråkopplæring også omfatter ASK og ellers overføres til barnehageloven med tilnærmet samme ordlyd.
- *Rett til skyss:*
Rettighetsbestemmelsen foreslås overført til barnehageloven med tilnærmet samme ordlyd.
FUB støtter forslaget om at rettighetsbestemmelsen om skyss overføres til barnehageloven med tilnærmet samme ordlyd.
- *Tilhørende saksbehandlingsregler:*
Det foreslås at tilhørende saksbehandlingsregler overføres med enkelte mindre endringer.
FUB er opptatt av at det fremkommer klare krav til både saksbehandling og retningslinjer for klage i forhold til vedtak om spesialpedagogisk hjelp i barnehageloven. Dagens innhold i barnehageloven ivaretar ikke disse bestemmelsene godt nok. FUB ønsker at saksbehandlingsreglene for forvaltningen i forvaltningsloven legges til grunn for saksbehandlingen i barnehageloven. Dette er også av avgjørende betydning for å styrke barnets rettigheter.

Forslag om innføring av ny regulering:

- *Formålet:*
Formålet med spesialpedagogisk hjelp uttrykkes klarere og fremgår direkte av ordlyden i barnehageloven.
FUB støtter forslaget om at formålet med spesialpedagogisk hjelp uttrykkes klarere og fremgår direkte av ordlyden i barnehageloven.
- *Krav til innholdet i vedtaket:*
Krav til hva vedtaket om hva spesialpedagogisk hjelp skal inneholde presiseres.
FUB støtter kravet til hva vedtaket om hva spesialpedagogisk hjelp skal inneholde presiseres.
- *Sakkyndig vurdering:*
Det foreslås at innholdet i den sakkyndige vurderingen endres, blant annet ved at barnets omgivelser skal inngå i vurderingen.
FUB er skeptiske til at barnets omgivelser skal inngå i den sakkyndige vurderingen som et relevant moment i forhold til om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp. Barnets individuelle behov for hjelp må alltid være det hovedsaklige utgangspunktet for denne vurderingen, uavhengig av barnets omgivelser og om barnehagen barnet går i er av god kvalitet. Ikke fordi barnets omgivelser ikke er av betydning, men heller må ses på som et kompliserende aspekt for den individuelle hjelpen barnet har behov for. FUB ser også at det kan bli noe tilfeldig hvordan den enkelte kommune objektivt skal kunne vurdere hvorvidt en barnehage og dens tilbud, skal inngå som en del av barnets omgivelser i denne sammenheng.

Et annet viktig aspekt er avklaringen rundt ansvarsfordelingen barnehagen – kommunen. Hva skal barnehagen ha ansvaret for Vs kommunen? Det er viktig at det spesialpedagogiske vedtak for de minste barna har klare krav til innhold da et "ordinært barnehagetilbud" ikke er tilstrekkelig definert i barnehagens rammeplan.

FUB er bekymret for at desto mer ansvar som blir skjøvet over til barnehagen i forhold til barn med særlige behov, jo mer vil dette komme til å påvirke kvaliteten på barnets tilbud negativt.

FUB mener at det fortsatt må fattes enkeltvedtak i saker som vedrører barn med særskilte behov og den spesialpedagogiske hjelpen de har rett til å motta i barnehagen. Dette vedtaket må skilles fra barnehagens arbeid for øvrig. FUB mener at det spesialpedagogiske tilbudet enkeltbarn mottar ikke må gå på bekostning av, men heller styrke det allmennpedagogiske arbeidet.

FUB vil presisere at det må utarbeides andre bestemmelser i barnehageloven enn i opplæringsloven. Barna i barnehagen er langt

yngrer og vil ha behov for tettere voksenkontakt, og kan i mindre grad få støtte fra omgivelsene.

o *Fritaket i foreldrebetalingen:*

Det foreslås at fritaket i foreldrebetalingen fjernes.

Retten til spesialpedagogisk hjelp er en rettighet foreldre har uavhengig av om barnet går i barnehage eller ikke. Mange foreldre som har barn med store hjelpebehov har ikke mulighet til å ha begge foreldre i jobb, og flere mødre jobber i graderte stillinger, viser en undersøkelse NTNU Samfunnsforskning AS v/forskerne Christian Wendelborg og Jan Tøssebro har utført. (Helsestatus til foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne. En sammenstilling av data fra HUNT 2 og Forløpsdatabasen FD-Trygd)

Vedrørende yrkesaktivitet, så viser det seg at fedre til barn med nedsatt funksjonsevne opptil 10 år, er sysselsatt i minst samme grad som norske fedre flest (93-95 %), og andelen som arbeider deltid er like lav som blant fedre flest (om lag 7 %). De sysselsatte fedrene har om lag 2 ½ time kortere gjennomsnittlig ukentlig arbeidstid sammenlignet med fedre flest (gifte fedre med barn 8-10 år), likevel innenfor normalarbeidstid. For mødre (gifte og samboende) er andelen sysselsatte om lag 10 % lavere når barnet har nedsatt funksjonsevne. Andelen sysselsatte er henholdsvis 69 versus 78 % for mødre til førskolebarn og 74 versus 84 % for barn i tidlig skolealder. Andel sysselsatte mødre som arbeider deltid (mindre enn 35 timer i uka) er også noe høyere når barnet har nedsatt funksjonsevne, 68 versus 53 % (barn 8-10 år), men her er forskjellen mindre i førskolealder. Reduksjon til deltid dreier seg imidlertid i hovedsak om endring fra heltid til lang deltid. Forskjellen i ukentlig arbeidstid blant de sysselsatte mødrene er om lag 2 ½ time i uka. Sysselsettinga blant mødrene er høy sammenlignet med mødre til barn med nedsatt funksjonsevne i mange andre vestlige land. Mange mødre med funksjonshemmete barn verdsetter høyt det å kunne opprettholde yrkesaktiviteten, mens andre opplever høy yrkesaktiviteten som stressende.

Dersom fritak for foreldrebetaling skal oppheves, betyr dette at foreldre med barn som har slikt vedtak uten barnehageplass, skal begynne å betale for disse timene? FUB finner dette urimelig og ber departementet vurdere å beholde fritaket.

2. Forslag om krav til at PP-tjenesten skal bistå barnehagene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling.

FUB mener det er positivt at PPT skal bistå barnehagene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling og støtter forslaget om krav til dette. Samtidig ser FUB at det er ulik kompetanse hos det enkelte PPT i de forskjellige kommunene, og mener derfor at det må stilles kompetansekrav til ansatte i PPT for å ivareta denne rollen. Det må heller ikke gå utover kvaliteten på det enkelte barns rettigheter i form av lengre saksbehandlingstid og mindre ressurser til å utarbeide sakkyndig vurdering.

3. Forslag om at vedtak om spesialpedagogisk hjelp eller tegnspråkopplæring skal gjelde i ny kommune ved flytting, frem til denne kommunen fatter et nytt vedtak.

FUB mener det er positivt at familier som har barn med rett på spesialpedagogisk hjelp, ikke skal oppleve et vakuum uten rettigheter i påvente av nytt vedtak ved flytting fra en kommune til en annen. En bekymring er allikevel at tidligere vedtak skal bli en sovepute for ny bostedskommune og at dårlige vedtak skal følge barnet. FUB er kjent med at mange familier som flytter er «rettighetsflyktninger», og flytter fordi familien ikke opplever at bostedskommunen yter det tilbudet barnet og/eller familien har behov for. Barn med særskilte behov og rett til hjelp, må sikres en ny sakkyndig vurdering og et vedtak som står i samsvar med faktiske behov. Det blir også viktig at regelverket er tydelig på hvilken kommune som har det økonomiske ansvaret for å dekke barnets rett til spesialpedagogisk hjelp i overgangsperioden. FUB foreslår også at det innføres en tidsfrist for ny kommune til å fatte eget vedtak.

4. Forslag om at kommunens tilretteleggingsplikt for barn med nedsatt funksjonsevne skal fremgå direkte av ordlyden i barnehageloven.

FUB støtter forslaget om at det er behov for at kommunens tilretteleggingsplikt fremgår direkte av ordlyden i barnehageloven. FUB er enig i at dette vil bidra til at barn med nedsatt funksjonsevne gis et individuelt tilrettelagt tilbud uavhengig av om barnet går i kommunal eller privat barnehage.

FUB mener dessuten at den enkelte kommune bør ha en søknadsbasert ordning for fordeling av tilskudd og/eller støtteressurser til barnehagene med barn som har særskilte behov. Dette for å sikre at det blir en mest mulig jevnbyrdig bestemmelse om hvordan kommunene skal organisere hjelpetilbudet. Dagens praksis åpner opp for tilfeldige løsninger og utarter seg svært ulikt for landets barnehager. FUB mener at det i det minste nedfelles nasjonale føringer og systemer for hvordan tildelingen skal fungere. bl.a. at det nedfelles klare føringer i forhold til:

- krav til ordningen
- kommunens ansvar
- saksbehandlingsregler

Dette er også viktige insentiver slik at det til enhver tid avsettes tilstrekkelig med midler i kommunene for barnehager med barn som har behov for særskilt tilrettelegging. Men, også for å kunne fordele midlene eller ressursene mer rettferdig og etter den enkelte barnehages behov.

Valg av barnehage og brukernes ønsker og behov skal tillegges stor vekt. Valgfriheten av barnehagetilbud er av stor betydning for foreldre, også foreldre som har barn med særskilte behov. FUB er skeptiske til departementets mening om at kommunen i barnehageopptaket skal ha mulighet til å styre hvilken barnehage barn med nedsatt funksjonsevne tilbys plass i. Kommunen må gjerne gi råd og/eller veilede foreldre med barn som har særskilte behov til å velge barnehager som er spesielt tilrettelagt for den type funksjonsnedsettelse barnet har eller som har personale med særskilt kompetanse, men det må til syvende og sist være foreldrenes avgjørelse og rett til å kunne søke seg til den barnehagen de mener er mest formålstjenelig for sitt barn og familien.

FUB mener dessuten at barnehagelovens bestemmelse § 7

Barnehageeierens ansvar, fjerde avsnitt og punkt c) opptakskriterier, burde endres. Dette fordi dagens bestemmelse gjør at private barnehageeiere har mulighet til å snevre inn sin opptakskrets i en kommune, noe som kan medføre at foreldre generelt, men også foreldre med barn som har særskilte behov, ikke har rett til barnehageplass i private barnehager, dersom familien ikke bor innenfor barnehagens definerte opptakskrets.

5. Klageadgang

I høringsnotatet foreslås det klageadgang på avgjørelse etter barnehageloven, og at dette vil sikre en mer effektiv håndhevelse av tilretteleggingsplikten, siden fylkesmannen som klageinstans vil kunne overprøve kommunens avgjørelse og fatte bindende vedtak.

FUB mener at foreldre må gis mulighet og rett til å klage på vedtak om spesialpedagogisk hjelp også etter barnehageloven, og at forvaltningslovens bestemmelser for vedtak og klageordning bør gjenspeiles i barnehageloven. FUB mener også at det må bli mulighet for barnehager å klage på vedtak om midler og/eller ressurser de har søkt om for å tilrettelegge for barn med særskilte behov, men fått avslag på.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser for samtlige forslag.

Departementet foreslår å fjerne ordningen med fradrag i foreldrebetaling for spesialpedagogisk hjelp. Dette forslaget vil innebære en innsparing på om lag 27 mill. kroner. Departementet foreslår at denne innsparingen brukes til å dekke økte utgifter knyttet til forslaget om å utvide PP-tjenestens mandat. Samlet sett er departementets vurdering at forslagene sett under ett ikke vil medføre vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

FUB ser at dette forslaget vil stå og falle på om bestemmelsen om fritak for foreldrebetaling for spesialpedagogisk hjelp bortfaller eller ikke. Opprettholdes ordningen om at spesialpedagogisk hjelp skal være gratis, vil det ikke skje noen innsparing. I så fall må det tilføres friske midler til den nye lovbestemmelsen.